

THOMAS BREDSORFF

ET UDVALG AF
HANS FOREDRAG OG ARTIKLER

UDGIVET AF HANS HUSTRU

ANDET OPLAG

DET SCHØNBERGSKE FORLAG
ERNST BIERBERG & MICHAEL H. JENSEN

vi tage Stade, med denne eller hin Tro kan vi alene vove os ind i Fremtiden, at her maa vi blive, dersom vi skal have Fred i vort Indre og bevare den Følelse, som ingen i Længden kan undvære: Følelsen af at være i Overensstemmelse med sig selv.

Maaske den unge da forlader Højskolen med Fornemmelsen af, at hele den Sikkerhed, han før ejede, nu er brudt, og at en ny Sikkerhed synes langt borte. Maaske han eller hun, inden de kom paa Højskolen, havde saa let ved enten at forsvare eller angribe Kristendommen — men nu siger de intet om denne Sag eller om de mange andre personlige Spørgsmaal, der kan være fremme. Ja, hvad saa. Hvem ved, om ikke netop denne Tilstand er den allerbedste Frugt af Højskoleopholdet. Thi i den kan den Sikkerhed maaske langsomt og naturligt vokse frem, som ender med at blive fuldkommen, fordi den er bleven eet med Personligheden.

LIVETS STRØM

RUSTALE I »STUDENTERKREDSSEN« 6. NOVEMBER

1914

FOR en Tid siden stod jeg ved Skern Aa. Den kom, bred og rolig, glidende gennem Engene, ud mod Vesterhavet.

Man falder let i Tanker ved Bredden af en Aa. Maaske man ligefrem drages mod den, saa besynderligt levende den er; faar Lyst til at være med i dens Bevægelse, blive eet med denne, om det var muligt. Men man er og bliver jo udenfor.

Naa, dette er kun en Stemning, en »Fantasifølelse«, om man vil, der ikke betyder noget virkeligt. Thi Aaen er jo ikke levende.

Men Aaen er ganske vist et godt Billede paa en anden Strøm.

Og nu kan det jo nok siges, at enhver af os som levende Væsen har denne Strøm i sig eller er med i den. Men set fra en anden Side ved vi jo godt, at vi saa ofte er udenfor; ja at der er dem, som aldrig syntes at komme med i den Strøm, hvis inderste Væsen og Kraft er af rent aandelig Art.

Der er kun noget ved den Ungdom, der kender til Længselen efter at føle, i hvert Fald i Øjeblikke, sit eget Liv som en Del af den hele Livsbevægelse, af Livet selv i sin hemmelighedsfulde Størhed og Styrke. Det er en fattig Tilværelse den, hvor man spærrer sig inde paa et lille, begrænset Omraade, en lille Parcel af Tilværelsen, og efterhaanden bilder sig ind, at den er eet med Livet selv.

Blandt Menneskenes Opdragere har der altid været dem, der blev paa Bredden af Aaen eller Floden og dær ivrigt opdyrkede deres lille Ejendom, deres særlige Fag. Og saa dem, der altid drog sig mod Livsflodens Bølger og følte dens Kræfter i sig.

De, mine unge Studenter, har vel været i Kast med begge Slags Opdragere, enten ligefrem eller paa anden Haand. Og De kommer det vel endnu mere i den Skoletid, De nu gaar ind til.

Det bliver af afgørende Betydning for Dem, om Deres Studenter-tid, Deres Ungdomstid, l u k k e r D e m i n d e i Fagstudiet — eller om De altid fra dette kan bevare Udsigten fri til Livet selv.

Mon De vil nægte, at Deres Skoletid indtil nu væsentlig har været en Rendyrkelse af Forstandsevnerne? Naa, Skam skulde den faa, der laster disse Evner. Men Skam ogsaa over den, som vil bilde Ungdommen ind, at Forstanden, Intelligensen er eet med selve Adgangen til Livet, er eet med Forstaaelsen af, hvad der er Virkelighed og hvad der kun er Skin.

De Mænd, der bidrog mest til at gøre Menneskene menneskeligere, det var altid dem, som atter og atter følte sig kæmpende og stridende midt i Livsstrømmens Vande — som paa en Maade følte Evigheden bølge om sig og forstod, at den var den egentlige Virkelighed.

Det Skolearbejde, hvorfra De kommer, det staar altid Fare for at blive væsentlig Forstands-Opøvelse. Et Arbejde af den Art skal selvfølgelig ogsaa gøres. Men Ulykken er den, at den Opøvelse oftest, paa Gymnasierne o. s. v., synes at være saa altheberskende, at de Sanser afstumpes og sløves, som vender ud mod Livets evige Virkelighed.

Vi ser jo Resultaterne: disse unge Mennesker, som oftest er tilbøjelige til kun at erkende for virkeligt det, der er tilgængeligt for Forstanden.

Men ved Forstandens Hjælp kommer de aldrig længere end til Bredden af Floden. Den selv glider dem forbi.

De har jo lært at »analysere« og »kritisere«, at gymnastisere tankemæssigt, som var det Livets eneste Middel og Maal. Derfor ser vi ogsaa tit, hvorledes denne Ungdom knap evner at behandle aandelige Spørgsmaal med Ærbødighed. De gaar løs paa dem rent haandværksmæssigt — efter de tillærte Metoder.

Jeg mindes saaledes en Forhandling for nogle Aar tilbage i Studenterforeningen. Jakob Knudsen indledede med et Foredrag om Idealisme. Det var et levende Menneske og en levende Tale. Det bævede igennem den af Menneskehjærtets utilfredsstillede Evighedslængsler, de, der kun stilles hos Gud selv.

Det er meget sjældent, at en Diskussion har været mig saa ubehagelig, ja saa nedslaaende tarvelig. Dær stod de op, Studenter, Kandidater, ja, endogsaa Professorer i Aandsvidenskab, og talte om dette Emne, udfra d e n n e Indledning, saa man maatte forfærdes. Thi de syntes tilhobe aldeles blottede for Forstaaelse, fuldstændig udenfor. De behandlede det hele »psykologisk«, kritisk, analytisk, methodisk. Men ikke eet eneste Ord klang af Selvoplevelsen. Man skulde tro, at disse Mennesker overhovedet ikke nogensinde havde kendt saadanne Længsler. Enhver Forhandling her var i Virkelig-

heden umulig. Thi Indleder og Deltagerne i Forhandlingen stod i to helt forskellige Verdener. Eller: Han var midt ude i Strømmen. De andre stod og gjorde Behændighedskunster paa Bredden, og syntes overhovedet ikke at ane, at der var nogen Strøm!

Da forstod jeg, bedre maaske end nogensinde før, hvad vor Tids Intelligensopdragelse har paa Samvittigheden. Og jeg kunde kun trøste mig med det Haab, at de, dér sad tavse hin Aften, var — dannede Mennesker.

Jeg tænkte paa det gamle latinske Ord, som man har pyntet op med over Skoledøre her eller dær: non scholæ sed vitæ — »vi lærer ikke for Skolen, men for Livet«. Og jeg sagde til mig selv, at den Skole er af tvivlsom Værdi, der ikke tilsidst vil hjælpe sine Elever ud i Livet, ud i Livsfølelsens Strøm.

Og hvad tænker jeg da paa, naar det gælder de enkelte Fag. Ja, lad mig nævne noget, hvorigennem De maaske vil kunne forstaa, hvad det er, jeg vil.

Mange af Dem skal nu f. Ex. studere Naturfag. Det kan gøres saaledes — det ser vi — at man gennem sit Fagstudium ligesom bryder Hul ud til Naturlivet selv og dets uudgrundelige Hemmeligheder. Men hvor tit drives det ikke saaledes, at man bliver, skal jeg sige Fag-Idiot. Saa man lukkes inde i Faget og end ikke aner Livsbevægelsen udenfor.

Tænk f. Ex. paa Astronomien, som den oftest drives i Skolerne. Bliver det altsammen til meget andet end Prikker og Krydser og Cirkler og Regnestykker paa Papiret eller Tavlen? Sandt at sige, er det vist meget faa, der herigennem opildnes til blot saa meget som at se paa Stjernehimlen. Mon der egentlig er sket stor Forandring i denne Undervisning siden den Tid, da Grundtvig kort og fyndigt sagde: *Astronomi skal ikke være Sort paa Hvidt, men Guld paa Blaat.* — Det var jo forøvrigt den samme Grundtvig, som sang:

Dejlig er den Himmel blaa,
Lyst det er at se derpaa,
hvor de gyldne Stjerner blinke,
hvor de smile, hvor de vinke,
os fra Jorden op til sig.

Han er aabenbart kommet ud under Himmelhvælvingen og har ligesom Salmisten følt Livets Vælde, Guds Storhed:

Himlene, Herre, fortælle Din Ære,
Mesteren prises af Hvælvingen blaa;
Solen og Maanen og Stjernernes Hære
vise os hvad dine Hænder formaa — —

Og skal vi mindes afdøde Docent Feilberg. Han var en i sit Fag saare veluddannet Mand. Men han blev aldrig indespærret i det. Tværtimod, han brød sig altid Vej ud til Helheden. Læs f. Ex., hvad han skriver om Stjernehimlen og sit Forhold til den:

»Jeg kendte en Mand, der havde fattet Kærlighed til Stjernehimlen. Naar han stod ved sit Vindue og saa derpaa, saa luede det i ham, og et Glimt af Lykke drog forbi. Han følte sig lykkelig ved blot at kunne være til under et sligt Fænomen, under en slig unævnelig Storhed og Uendelighed. — Hvor tit kunde han paa den mørkeblaa Aftenhimmel op over Bakken faa Øje paa en enlig stor Stjerne, der formaaede at tale til ham, saa det glødede i ham. — Tit kunde han staa og se lige ind i Uendeligheden. — Underligt at tænke sig, at dær sad de og tindrede som ved Livets Begyndelse paa Jorden; det eneste, der var blevet uforandret tilbage. Karlsvognen var en lille Smule fordrejet; men Glimtet var det samme. — Der kan i et gammelt Menneskes Syn paa Tilværelsen være noget, der ligner Stjernehimlen, og det er vel Meningen, at det skulde være saaledes . . . . .«

Ja, det er vistnok Meningen! I hvert Fald var det nok ikke Meningen, at man skulde blive stikkende i Cirklerne og Tallene. Hvad hjalp vel Alverdens Astronomi, dersom Stjernehimlens Vælde, dens mægtige Forkyndelse blev borte for os!

Men lad mig nævne et helt andet »Fag«: Historien. Ogsaa mange af Dem skal jo studere det.

Der er nu i lange Tider raabt paa »Facta«, korrekte Oplysninger, den splitternøgne historiske »Sandhed« o. s. v. Og det kan jo være meget godt i mange Tilfælde at faa fat paa den. Men vi har rigtig nok efterhaanden faaet mange slemme Skeletter blandt dem, der studerer Historie. Det er vist med Historien som med Stjernehimlen. Kan man ikke gribes af den, fornemme dens Storhed, føle sig ude i dens Strøm, da har Studiet i Sandhed kostet for meget.

Jeg maa atter her tænke paa Grundtvig. Han studerede f. Ex., som bekendt, en Tid Mythologi, med saadan Flid og saadan »Intelligens«, at de færreste mythestuderende nuomstunder kommer op paa Siden af ham. Men hvordan har det sig ogsaa med ham? Husk hans Tur med Molbech til Gunderslev Skov for at se det gamle »Offersted«. Han er grebet af sit »Fag«, fordi han ser igennem det ind i Menneskeandens uendelige Rige, ja, det er i Øjeblikket blevet ham en Slags »Religion«:

Jeg iler, jeg iler med vingede Fjed
for Aernes Alter at kaste mig ned
og prise de benfarne Guder!

Om det skulde hænde een af Dem, at han i sit mythologiske Studium en Overgang blev en begejstret Asadyrker, saa skal han saamænd ikke være ked af det! Tusinde Gange hellere en Asadyrker, en Stjærnetilbeder, end en livsvarig Celle-Fange i et Fagstudiums Fængsel, selv om dette saa er forsynet med alle »moderne Bekvemmeligheder«. —

Det er Ungdom, jeg har for mig i Aften, en Ungdom, der staar ved Indgangen til det egentlige Ungdomsarbejde. Hvad jeg inder-

ligt ønsker Dem som det bedste Udbytte af Deres Studentertid, det er, at Livsfølelsen i denne Tid maa styrkes, ikke svækkes. Jeg ønsker Dem, at De ikke maa blive siddende fast et eller andet Sted paa Deres Vej ud mod »Floden, der strømmer mod det evige Hav med Kraften helt underfuld« — men at De atter og atter maa føle Dem ude paa dens Vande. Ja, at De maa opleve at føle Evighedens Havdyb under Kølen.

Kun saaledes bliver Deres Ungdomstid en rig Tid.

Den kan jo ikke blive for rig. Thi, hvad der glimtede og lynede i Ungdomstiden, hvad der hviskede, sukkede og drog — det var jo det, der senere lagde Kraft i vort Arbejde.